

Kavuşma

GÖZDE İLKİN'İN 14 EYLÜL - 12 KASIM 2022 TARİHLERİ ARASINDA DUYGU DEMİR KÜRATÖRLÜĞÜNDE ARTSÜMER'DE DEVAM EDEN "EMANET ZEMİN" SERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME.

RANA KELLEÇİ

Görseller: Sanatçının ve artSümer'in izniyle

Yorucu bir haftanın ardından kendimi masmavi bir denize sırtüstü bırakıyorum. Sonbahar hüznü suya da sirayet etmiş. Güneş bir yandan, yeryüzü bir yandan kalbime birer hortum atmışlar, çekiştiriyorlar, çekiştirdikçe genişletiyor, dolduruyor, şişiriyorlar. Ben, uzaklarda birisi oluveriyor. "Yeryüzü böyle mi oluşmuş-tur?" diye not alıyorum defterime günler sonra.

Başkalarının not defterlerine bakmayı ne kadar sevdiğimi düşünüyorum. "Emanet Zemin"de izleyiciyi

karşılaman *Kayalık* isimli büyük bir kumaş eserin ardında 2000'lerdeki deprem önlemi konulu kamu spotlarından hatırladığım, tabiri caizse bir *yaşam üçgeni* oluşturulmuş. Gözde İlkin'in sergiye dair tasavvurları bu-

rada not defterlerinden sayfalarla sunuluyor. Çocukların dolapların içine girip saklanmaları gibi, bu küçük alan bir başkasının mahremi sayabileceğimiz defter sayfalarını okumak için çok elverişli. Sayfaları fal çeker gibi okuyorum. Bakalım hangi kelimeler konuşacak bana, nasıl biri olarak geldim buraya, neleri taşıdım kendimden? *Şehir ve hafıza kaybı, suya yazmak ve göbek bağı* kelimelerini çekiyorum.

"Emanet Zemin" in zeminini birkaç gün önceki performansın ardından bırakılmış masmavi, uzun, ince bir kumaş parçası dolaşiyor: Bu bir göbek bağı, aynı zamanda nehir, su yolu, sınır... Serginin yerleşimi içinde zihin, bedenle birlikte işte böyle akıyor. Yolu takip ediyorum.

Önce tavandan sarkıtılmış, bir ağaç kavuğu veya bir koza biçimi almış ten rengi kumaş parçasını görüyorum. Çaprazında, iki çubuk üzerine bırakılmış yine ten rengi bir kumaş, bir doğum sandalyesini akla getiriyor. *Kor & Fer* isimli bu çalışmanın üzerinde saç yumaklarını andıran siyah kumaş parçaları var. Oturağın altında üzerinde gül nakışı olan, yine kumaştan üç bo-

ytulu bir form. Dünyaya yeni gelmiş gibi, gülün çevresine masum bir pembelik yayılıyor. Yoluma zemin ve duvarlardan

uzanan metal düzenekler üzerine yerleştirilmiş, kumaşlarla kundaklanmış taş parçaları eşlik ediyor. Gözümü formların içine gizlenmiş taşlara, eskiz-nakışlara ve küçük detaylara açıyorum. Dikkatli bakışlara, birbirine tutunmuş eller, insan ve hayvan bedenleri görünüyor. Kumaşlardaki farklı çiçek nakışlarının tekniklerini anneannemle geçirdiğim yazlardan hatırlıyorum, kumaş işlemenin tatlı zevki ellerimi yoklayıp geçiyor.

Köşeyi tutan metal düzeneklere asılmış yine kumaş parçalarından oluşturulmuş üç boyutlu formlar Gözde İlkin'in yedi yıl önce 15. İstanbul Bienali'nde karşılaştığım formlarına götürüyor beni. Kontürleri esnemiş, içleri şişmiş, urlaşmış formlar bunlar. Önceden iki boyutlu yüzeylerde kullandığı formlar bu sergide hacim kazanıyor. Formlar üç boyuta doğru evrilirken, kullandığı kumaşların desenleri de okyanusları, nehirleri, çimenlik ve taşlık arazileri iki boyutlu yüzeyler olarak temsil etmeye başlıyor. Yeryüzünden haber veren bu desenler serginin farklı köşelerini tutuyor. Kumaşlar

mekânın girinti ve çıkıntılarını sarıyor, zemini ve duvarları kavriyor. Kimi zaman demir düzeneklere tutunuyor veya onlar-

dan akıyorlar. Demirler bazen ağaç parçalarını, ağaç parçaları da kumaşları kavriyor. Tüm sergi yaratılıştan söz eden bir oyunun sahnesine benziyor.

Daha ufak bir alanda tavandan sarkıtılmış iki boyutlu kumaş kompozisyonlarla çevreleniyorum. İnsanı, boyundan yukarı ve belinden aşağı kuşatan *Şaman, Köprü, Göğün Açılması: Uyuyan Tohumların Dansı, Yerin Açılması: Yas ve Doğum ve Emanet Şaman* isimli beş eserde, bir hareket ve tantana içinde birbirine geçmiş insanlar, hayvanlar ve bitkiler seçiliyor. Bu yerleştirmeye bir de "dua" eşlik ediyor.¹ Seneler önce kalabalık bir grupla, ormanın ortasında el ele çemberler oluşturduğumuz bir şifa pratiği geliyor aklıma. Var olmanın kerametini hissettiren bir aradalık ve doğanın kalbindeki tek başmalığımız. Bir röportajında şaman ritüellerini incelediğini söylüyordu sanatçı.²

Gözde İlkin için kullandığı kumaşların geldikleri evler ve ailelerin hafızasını taşımalarının önemli olduğunu biliyorum. Sanatçının daha önceki eserlerinden, ev,

güven ve aidiyet duygusunu işleyen çalışmalarını düşündüğümde bu sergide her iki kavramın da daha geniş bir bakışa tabi tutulduğunu görüyorum. Ev, tüm insanlığın evi olan yeryüzüne; aidiyet, varoluşun birliğine; güven bırakışa, emanet etmeye evrilmiş.

Zihnim bu yücelikten daha gündelik bir yere doğru akıyor. Bugün yan apartmanın inşaat gürültüsünden kaçarak pek çok galerinin taşındığı Polat Piyalepaşa'ya, bir başka kentsel dönüşüm projesine gelmiş olduğumu fark ediyorum. İstanbul'un amansız dönüşümüne ağıt yakmaktayım bir süredir. Sergilerde kentsel dönüşüm-

le başkalaşan aidiyet kavramının bugün olarak konu edildiği dönemleri hatırlıyorum. Galeriler o zamanlar sanatçılarıyla paylaşıyor görüldükleri bu hassasiyeti unutmuş olmaları veya kentsel dönüşüm artık şehre çökmüş olan inşaat uğultusu kadar sıradan hale geldi. Gözde İlkin'in notlarından bir alıntı beliriyor zihnimde: "Geldiğimiz yerler artık bildiğimiz yerler değil."

Mavi yolun beni getirdiği ve serbest bıraktığı son durakta, tavandan sarkıtılmış kumaş kompozisyonlardan oluşan düzenlemenin arkasına dolanıyorum. Bu daracık yerde, buraya geçmenin yasak olup olmadığını düşünürken kumaşların duvara açtığı

gölge-tuvalle kendimce anlamlar yüklüyorum. Kumaşların arkası önlerinden farklı, kırmızı ince bir gül işlemesi ancak arkaya dolananlara kendini gösteriyor.

Aslı Öztürk tarafından hava, rüzgâr, su ve toprak düşünülerek tasarlanmış koreografi sergi süresince çeşitli zamanlarda tekrarlanıyor.³ Bu koreografi haricinde yapılan doğaçlama performansların videoları ise sergiye dağılıyor. Videolarda yeryüzünü oluşturan bu dengeyi kavramaya çalışan insanın sancılarını izliyorum. Göbek bağının bir ucunda performansçılardan biri yerde, kumaşa ipekböceği gibi sarınmış yatıyor. Kumaşın öteki ucuna tutunmuş olan performansçı ise kumaşı çekerek diğerinin etrafında, alelâde veya bir ritüel ciddiyetiyle suyu dalgalandırarak, sakin veya aceleci hareketlerle dönüyor.

"Emanet Zemin" sergisi hikâye-

leşmeye direniyor. Sergideki tüm parçalar birbirine bağlanıyor; insanın gaiayla, yeryüzünün gökyüzüyle birliğine dair iptidai ve ebedi çağrışımları vakarla yükleniyorlar. Varoluşla göbek bağımız mavi bir kumaşla görünür olurken, bahsettiğim röportajında sanatçının "*parçaları birbirine emanet edebilmek*" ile kastettiği teslimiyetin içinde tüm kutuplar bir çembere doğru birleşiyor. Sanatçıyla benzer bir temennide buluştuğumuzu sanıyorum,

göbek bağımızın öteki uçundakilere yeniden kavuşmak.

NOTLAR

1 Sanatçının 2021 yılında Defne Ayas ve Natasha Ginwala'nın küratörlüğünde gerçekleşen 13. Gwangju Bienali'nde de yer alan "Kökler Konuştuğu Çatlaklar Derinleşir" adlı düzenlemesi için yazar Sema Kaygusuz "Dua" isimli metni yazdı ve seslendirdi.

2 Cihan Ataş, "Üç boyutlu bir dünyanın izinde: Gözde İlkin'in yeni sergisi 'Emanet Zemin'", Medyascope Yayın tarihi: 21 Eylül 2022 <https://medyascope.tv/2022/09/21/uc-boyutlu-bir-dunyanin-izinde-gozde-ilkinin-yeni-sergisi-emanet-zemin/> Erişim tarihi: 11 Ekim 2022

3 "Emanet Zemin" sergisi kapsamında Berke Can Özcan'ın hazırladığı sesler ve Aslı Öztürk'ün koreografisiyle Barış Diker, Alara Erdem, Umut Özdaloğlu ve Nazlı Durak'ın gerçekleştirdiği performans galeri mekânında 11 Kasım'da tekrarlanacak.

24 ve 25. sayfalarda yer alan desen, yazar tarafından sergide karşılaştığı formu baz alarak metnin akışına eşlik etmek üzere çizildi.
Rana Kelleci
İsimsiz, 2022
Kara kalem desen

Gözde İlkin
Gel-Git, Ben Birkaç Kişi
2020
Çivit ile renklendirilmiş kumaş üzerine
kumaş, boya ve dikiş
112x185 cm

Gözde İlkin
Doğumlarını Hatırlayanlar
2022
Doğadan toplanmış parçalar ve
işlemeli kumaş
Değişken boyutlar

Gözde İlkin
"Emanet Zemin" sergisi kapsamında
gerçekleşen performanstan kareler
2022

Gözde İlkin
Rüzgar, 2019
Beyaz işi masa örtüsü üzerine dikiş ve yama ile
tutturulmuş tohumlar, kumaş parçaları, R:158 cm

Gözde İlkin
"Emanet Zemin" sergisi
2022

Gözde İlkin
"Emanet Zemin" sergisi
2022